

Ešte raz k vymedzeniu predmetu a účinkov premlčania v návrhu novely Občianskeho zákonníka¹

O v e č k o v á, O.*

O VEČKOVÁ, O.: Ešte raz k vymedzeniu predmetu a účelu premlčania v návrhu novely Občianskeho zákonníka. *Právny obzor*, 102, 2019, č. 5, s. 435 – 442.

A few additional remarks to a definition of the subject and purpose of limitation in the proposed amendment to the Civil Code. The article is a contribution to the discussion on some issues regarding the substance of limitation in the proposed amendment to the Civil Code. She refers to the doctrinal understanding of the content of the term „claim“ and its reflection in the existing legislation. She also points out to amendments to the proposed regulation of the subject of limitation and effects of limitation and points to potential interpretation and application problems related to used terminology.

The author also suggests some concrete amendments to the proposed legislation.

Key words: *limitation, claim, receivable, subject of limitation, effects of limitation.*

Na úvod

Časopis *Právny obzor* otvoril koncom roka 2018 (v čísle 6) rubriku Diskusia ako reakciu na návrh veľkej rekodifikačnej novely Občianskeho zákonníka. Okrem iných otázok sa diskusia rozvinula aj o problematike podstaty a účelu premlčania ako reakcia na môj článok uverejnený v č. 1/2019 *Právneho obzoru*.² Som vdáčajná, že sa o problémoch diskutuje aspoň *ex post* (t. j. po uverejnení návrhu paragrafovaného znenia), keď takáto diskusia nebola umožnená už pri legislatívnom návrhu – ako je to nielen obvyklé, ale aj požadované legislatívnymi pravidlami.

Rozhodla som sa v stručnosti reagovať na niektoré úvahy a riešenia autorov článku *F. Sedlačka a M. Števčeka* (ďalej len autori). Skôr ako k tomu pristúpim, chcem prezentovať svoje stanovisko k potrebe zmien právnej úpravy inštitútu premlčania *de lege ferenda*. Vo svojich viacerých prácach o premlčaní v súkromnom práve (osobitne v obchodnom práve) som identifikovala nielen trendy vo vývine tohto inštitútu, ale aj potrebu reálnych zmien v našej právnej úprave. Týka sa to najmä: zjednotenia a skrátenia premlčacej doby; uvoľnenia pevného rámca kogentnosti právnej úpravy premlčania a posilnenia úlohy autonómie vôle; jednoznačnej úpravy premlčania judikovaného nároku; potreby zjednotenia premlčacích dôb spojené s odstránením mnohých výnimiek pri ustanovovaní ich dĺžky a ďalšie.

* Prof. JUDr. Oľga O v e č k o v á, DrSc., Ústav štátu a práva SAV Bratislava.

¹ Príspevok bol spracovaný v rámci riešenia projektu APVV-15-0456 Dlhodobé a recentné tendencie vývoja pozitívneho práva vo vybraných odvetviach právneho poriadku.

² SEDLAČKO, F. – ŠTEVČEK, M. K podstate a účelu premlčania v súkromnom práve. *Právny obzor*, 2019, č. 4. s. 346-365.

V ďalšom uvediem pár poznámok k niektorým riešeniam vymedzenia predmetu a účinkov premlčania z aspektu terminologického a výkladového ako reakciu na uvedený článok. Prítom na niektoré otázky a súvislosti musíme opätovne aspoň v stručnosti poukázať v záujme zrozumiteľnosti.

1. Predmet premlčania (obsah pojmu nárok)

S predmetom premlčania je úzko spojené vymedzenie pojmu nárok, a to tak v doktríne, ako aj v legislatíve, čo napokon priamo určuje samotný predmet. Preto ešte **k problematike pojmu nárok** z hľadiska vymedzenia predmetu premlčania uvediem niekoľko poznámok.

Autori vo svojom príspevku uvádzajú: *Obsah pojmu nárok nemá totiž v súkromnom práve unifikovaný (zjednotený) význam. Nie je to tak ani v rámci doktríny, či už recentnej, alebo historickej.* S týmto tvrdením autorov sa nemožno jednoznačne stotožniť. Uvediem niekoľko faktov, ktoré svedčia o tom, že pojem nárok v súvislosti s premlčaním ako súdna vymáhateľnosť práva je v doktríne dlhodobo ustálený, zjednotený a jednoznačný.

Právnické slovníky, a to tak české ako aj slovenské, jednoznačne vymedzujú nárok ako „*vlastnosť subjektívneho práva spočívajúcu v jeho vynútiteľnosti štátnou mocou, prípadne svojpomocou*“³, resp. nárok ako „*súdna vymáhateľnosť práva*“⁴ „*spočívajúca v tom, že právo možno vynútiť prostredníctvom súdu (súdna vymáhateľnosť), resp. inými rovnako relevantnými spôsobmi uplatnenia*“.⁵

Učebnice občianskeho a obchodného práva, a to tak slovenské, ako aj české, dlhodobo a tradične akceptujú uvedené chápanie nároku. Napríklad učebnica občianskeho práva z roku 1965 uvádza, že v dôsledku uplynutia premlčacej lehoty a uplatnenie námietky premlčania „*má za následok zánik nároku patriaceho k obsahu práva, teda zánik jeho súdnej vymáhateľnosti*“, v dôsledku čoho premlčané právo nemožno oprávnenému súdne priznať“.⁶ Aj súčasná učebnica občianskeho práva charakterizuje nárok ako immanentnú súčasť subjektívneho práva, ktorý uplatnením námietky premlčania zaniká, t. j. dôjde k zániku vymáhateľnosti subjektívneho práva.⁷ Tak aj české učebnice občianskeho práva vychádzajú z chápania nároku „*ako oprávnenia domôcť sa s úspechom svojho subjektívneho práva uplatnením donútenia u štátneho orgánu*“.⁸

Z takto ponímaného nároku vychádzajú tak slovenské⁹, ako aj české¹⁰ učebnice obchodného práva.

³ HENDRYCH, D. A kol. *Právnický slovník*. Praha : C. H. Beck 2001, s. 388.

⁴ SVOBODA, J. a kol. *Slovník slovenského práva*. Bratislava : Poradca podnikateľa, 2000, s. 331.

⁵ OVEČKOVÁ, O. a kol. *Slovník obchodného práva*. Bratislava : Iura Edition, 1994, s. 155.

⁶ *Učebnica československého občianskeho práva*. I. zväzok. Vypracoval autorský kolektív za hlavnej redakcie V. Knappa a K. Planka. Bratislava : Obzor, 1965, s. 307.

⁷ LAZAR, J. a kol. *Občianske právo hmotné 1*. Bratislava : Iura Libri, 2018, s.213.

⁸ KNAPPOVÁ, M. – ŠVESTKA, J. – DVORÁK, J. *Občianské právo hmotné 1*. Praha : ASPI, 2005, s. 254.

⁹ OVEČKOVÁ, O. – ŽITŇANSKÁ, L. a kol. *Obchodné právo. Závazková časť*. 2. druhé vydanie. Bratislava : Iura Libri, 2013, s. 188; SUCHOŽA, J. – HUŠÁR, J. a kol. *Obchodné právo*. Bratislava : Iura Edition, 2009, s. 748.

¹⁰ BEJČEK, J. – ELIÁŠ, K. – RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. Praha : C. H. Beck, 2003, s. 224.

Už stručný prehľad jednoznačného vymedzenia pojmu nárok v právnických terminologických slovníkoch ako aj v učebniciach svedčí o tom, že tento pojem je aj v právnej doktríne pojmovo ustálený a všeobecne akceptovaný, a to tak v Česku, ako aj na Slovensku.

Odborná právnická spisba, a to tak monografická, komentárová, ako aj celý rad odborných článkov zaoberajúcich sa premlčaním, dosvedčujú vyhranenosť a jednoznačnosť ponímania pojmu nárok v tejto súvislosti ako súdnu vymáhateľnosť práva.¹¹

Napokon o tom, že pojem nárok je doktrinálne ustálený, unifikovaný a akceptovaný, svedčia aj komentáre k novému českému Občianskemu zákonníku. Tento vychádza z koncepcie premlčania subjektívneho práva, pričom nárok pokladá za jeho zložku, ktorá predstavuje vynútiteľnosť subjektívneho práva štátnou mocou. V jednom z komentárov autori *Tégl a Weinhold* uvádzajú: ... v našej literatúre (rozumej českej, pozn. autorky) sa najmä pod vplyvom práce *Lubyho* rozvinulo poňatie nároku ako vlastnosti subjektívneho práva, ktorá predstavuje možnosť domávať sa právnej ochrany realizácie subjektívneho práva zo strany verejnej moci. Tomu zodpovedá aj konštrukcia § 653 ods. 1.¹²

Navyše, ponímanie nároku v uvedenom zmysle má v slovenskom a českom, resp. československom práve aj z historického pohľadu svoju tradíciu. Z dôvodu úspornosti uvediem aspoň dva pramene, ktoré dosvedčujú, že ponímanie nároku aj v uvedenom zmysle má u nás dávnu tradíciu. Ide o prácu *V. Fajnora* a *A. Zétureckého* z roku 1923, v ktorej uvádzajú: *Premlčanie zbavuje (podmienečne) veriteľa právnej ochrany dotýčnej pohľadávky*.¹³ Š. Luby v roku 1944 píše o nároku (žalovateľnosť alebo vykonateľnosť) ako o určitej stránke subjektívneho práva, ktorý zaniká v dôsledku premlčania.¹⁴

Predpokladám, že uvedené v stručnosti dokladá, že pojem nárok má u nás zjednotený (unifikovaný) význam v rámci doktríny tak recentnej, ako aj historickej. Možno povedať, že ponímaním nároku ako súdnej vymáhateľnosti práva je odchovaných viacero generácií právnikov, o čom svedčia učebnice občianskeho práva, a to aj v historickom kontexte.¹⁵

Legislatívne vyjadrenie pojmu nárok však také jednoznačné už nie je. Možno súhlasiť s autormi, že v právnych predpisoch sa nárok používa v rôznych významoch, a to ako subjektívne právo; synonymum pre pohľadávku, súdnu vymáhateľnosť práva, pričom ani jeden význam nie je vymedzený v právnom predpise.

¹¹ Ako príklad uvádza aspoň niekoľko českých a slovenských publikácií: KOPÁČ, L. *Obchodní kontrakty*. II. díl. Praha : Prospektrum, 1993; WEINHOLD, D. *Promlčení a prekluze v obchodních závazkových vztazích*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009; PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo. Komparativní rozbor*. 4. Praha : ASPI, 2009; OVEČKOVÁ, O. *Premlčanie v obchodnom práve*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2015; BEJČEK, J. *Promlčení a prekluze v obchodních vztazích*. In *Právní rádce*, 1993, č. 5; ELIÁŠ, K. K některým otázkám promlčení v soukromém právu. In *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 9.

¹² TÉGL, P. – WEINHOLD, D. In MENZEL, F. – TÉGL, P. *Občanský zákoník. Velký komentář*. Svazek III. Praha : Leges 2017, s. 884. Tiež uvádzajú, že Občiansky zákoník len na jednom mieste používa pojem nárok vo význame práva na plnenie.

¹³ Citované podľa reedície diela FAJNOR, V. – ZÁTURECKÝ, A. *Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi*. 3. vydanie pôvodného diela. Heuréka, 1908. s. 251.

¹⁴ LUBY, Š. *Základy všeobecného súkromného práva*. Bratislava 1944, s. 93 a nasl. Problematiku nároku neskôr podrobne rozpracoval v práci *Občianskoprávny nárok. Právnické štúdie*, roč. IV. 1956, s. 498-441.

¹⁵ Len pre zaujímavosť uvedené chápanie nároku si zachovala česká doktrína a z neho vychádza aj nový český Občiansky zákoník.

Pohľadávka tiež nie je vymedzená v právnom predpise, avšak jej význam je doktrinálne ustálený a pri výklade a aplikácii právnych predpisov akceptovaný. Pozrime sa, aká je väzba, resp. **súvislosť medzi pohľadávkou a nárokom** z hľadiska terminologického a výkladového.

Pohľadávku ako pojem záväzkového práva vymedzujú terminologické slovníky a učebnice súkromného práva ako *subjektívne právo (oprávnenie) jedného subjektu (veriteľa) požadovať od druhého subjektu (dlžníka) toho istého záväzkovoprávneho vzťahu určité plnenie... Ak nastane splatnosť (zročnosť) pohľadávky, stáva sa aj nárokom, to znamená, že v prípade, ak nedošlo zo strany dlžníka k dobrovoľnému splneniu, veriteľ môže splnenie vymáhať súdne*.¹⁶

Pohľadávka teda zostáva subjektívnym právom aj po jej zročnosti, ale aktivizuje sa jeho vlastnosť, t. j. nárok (súdna vymáhateľnosť). V tom zmysle potom treba chápať aj vyjadrenie „nárok na náhradu škody“, t. j. splatné subjektívne právo na náhradu škody ktoré je možné ak nedošlo k jeho dobrovoľnému plneniu súdne vymáhať.

Tak je to aj s pojmom nárok v uvedenom doktrinálnom význame (ako súdna vymáhateľnosť práva, pohľadávky), ktorý nie je v právnom predpise definovaný, ale je, a to aj pri výklade a aplikácii právnej úpravy premlčania, dlhodobu a jednoznačne akceptovaný, o čom svedčí aj ustálená a konštantná judikatúra.

2. Predmet premlčania v návrhu novely Občianskeho zákonníka

Návrh vymedzuje novým spôsobom predmet premlčania. Zmena predmetu premlčania spočíva v nasledovnom.

V zmysle platnej právnej úpravy sa **premlčuje právo**. V konkrétnych prípadoch potom napr. právo na plnenie, právo na náhradu škody a pod. V návrhu sa **premlčuje nárok**, ktorý návrh definuje ako **právo domáhať sa plnenia zo záväzku** (§ 100), teda vymedzuje ho širšie ako nárok v uvedenom súčasnom ponímaní, teda ako súdnu vymáhateľnosť pohľadávky.

Na prvý pohľad je zrejmé, že predmet premlčania sa mení. Kým súčasná právna úprava vychádza z premlčania subjektívneho práva (oprávnenia) veriteľa, navrhovaná úprava predmet premlčania zužuje na premlčanie **nároku** ako práva domáhať sa plnenia zo záväzku. Je zrejmé, že zmena nastáva v rozsahu predmetu premlčania, lebo „právo“ je pojem širší ako „nárok“ vymedzený v návrhu.

Možno teda konštatovať dve skutočnosti. Predovšetkým návrh separuje nárok od subjektívneho práva a vymedzuje, že predmetom premlčania je len nárok, a zároveň pojem nárok definuje, z čoho vyplýva jeho odlišné širšie chápanie ako súdnu vymáhateľnosť práva.

Navrhované vymedzenie predmetu premlčania a terminológia sú prevzaté z nemeckého Občianskeho zákonníka (BGB), ktorý hovorí o **premlčení nároku** a zároveň tento nárok definuje ako **právo vyžadovať od iného nejaké konanie, či opomenutie** (§ 194 BGB).

¹⁶ LAZAR, J, a kol. *Občianske právo hmotné I*. Op. Cit. s. 7.

Vymedzenie predmetu premlčania je v právnych poriadkoch rôznorodé.¹⁷ Zvolené riešenie je potom začlenené do celkovej koncepcie právnej úpravy súkromného práva, a treba ho chápať a posudzovať a hodnotiť v celom kontexte.

V stredoeurópskom priestore (Česká republika, Slovenská republika, Rakúsko, ale aj Taliansko) zákonodarca používa termín „premlčanie práva“, čo koncipuje nie ako zánik subjektívneho práva, ale ako jeho oslabenie o nárok ako jeho súdnu vymáhateľnosť, ktorý zaniká v dôsledku dlžníkom vznesenej námietky premlčania.

Je pravdou, že paleta možných vymedzení predmetu premlčania je pestrá a možno si vybrať z viacerých modelov. Je však potrebné brať na zreteľ a požiadavky kontinuity právneho poriadku, a to tak vecnej, ako aj terminologickej. Pokladám za potrebné a užitočné otázku vymedzenia predmetu premlčania ešte zväziť.

2. Účinky premlčania

Podstatu premlčania možno dôsledne vymedziť až na základe jeho dôsledkov, resp. účinkov. Návrh prináša zmenu aj pokiaľ ide o účinky premlčania. Základné ustanovenie návrhu upravujúce účinky premlčania (§ 114f) znie:

- (i) *Uplynutím premlčacej lehoty sa nárok premlčí;*
- (ii) *Po premlčaní nároku môže povinná osoba odmietnuť plniť, nemôže sa však z dôvodu premlčania domáhať vrátenia plnenia.*

Zvýraznila som slová, ktoré sú podľa mňa pre ďalšie úvahy o účinkoch premlčania dôležité. Z textu odseku 1 v spojení s ustanovením § 100 návrhu možno vyvodit' určité konzekvencie. Môžeme pre zrozumiteľnosť odsek jedna vyjadriť opisom takto: *uplynutím premlčacej lehoty sa právo domáhať sa plnenia zo záväzku (nárok) premlčí.* Z uvedeného možno dovodiť, že ak ide o predmet premlčania podľa navrhovanej úpravy, premlčaniu podlieha nárok v ponímaní návrhu. Na rozdiel od súčasného stavu, keď premlčaniu podliehajú subjektívne práva všeobecne s určitými výnimkami, či už vygenerované doktrínou alebo taxatívne vymenované v právnej norme. Ide o zmenu, ktorá by si zaslúžila vysvetlenie a odôvodnenie v dôvodovej správe. Táto k tomu v súvislosti s § 100 návrhu len stručne uvádza: *Na rozdiel od predchádzajúcej úpravy vychádza Občiansky zákonník (rozumej navrhovaná novela) zo všeobecne akceptovaného pravidla, že premlčaniu (resp. následkom plynutia času) nepodlieha subjektívne právo ako také, ale právny nárok.*

S uvedeným tvrdením možno polemizovať, ale kvalifikovane odpovedať na otázku, čo je predmetom premlčania, nemožno vtesnať do tohto príspevku. V doktríne nájdeme paletu názorov na túto otázku. Isté však je, že taká podstatná zmena predmetu premlčania si žiada všeobecnejší konsenzus odbornej právnickej obce, ako aj dôslednejšie vysvetlenie v dôvodovej správe tak jej podstaty, ako aj jej dôvodu. To je potrebné aj preto, že

¹⁷ Na porovnanie uvádzam prehľad vymedzenia predmetu premlčania vo vybraných štátoch: široké vymedzenie predmetu premlčania nájdeme v Rakúsku, Taliansku, Česku a na Slovensku; užšie vymedzenie v zmysle nároku (pohľadávky) nájdeme v nemeckej, ako aj v poľskej právnej úprave; žalobu považujú za predmet premlčania francúzske a španielske právo; v anglickom práve je premlčanie výlučne procesný inštitút (žalobné premlčanie).

konceptnú zmenu predmetu premlčania nebolo možné prediskutovať v rámci legislatívneho zámeru.

Aké má teda nové účinky márne uplynutie premlčacej lehoty (veriteľ svoje právo nevykonal) ?

Nový účinok márneho uplynutia premlčacej lehoty je vznik **práva dlžníka odmietnuť plniť**. Toto právo vzniká ako hmotnoprávny dôsledok premlčania práva (veriteľa) domáhať sa plnenia zo záväzku (nárok). To znamená, že hoci sa premlčuje len právo (oprávnenie) veriteľa, samotné márne uplynutie premlčacej doby má dôsledky aj na druhú (protikladnú) stranu záväzku dlžníka. Dlžníkovi pribudlo subjektívne právo odmietnuť plnenie. Právo dlžníka odmietnuť plniť, ktoré zakladá zákon, je vo svojej podstate **zmena záväzku**.

V tejto súvislosti je potrebné sa bližšie zaoberať otázkou, aký má premlčanie vplyv na trvanie oprávnenia veriteľa požadovať plnenie a povinnosti dlžníka plniť. Robím tak preto, lebo pri diskusiách o novej právnej úprave sa stretávam aj s otázkami, resp. s názormi, ktoré v dôsledku premlčania sponchybujú ich existenciu, najmä v súvislosti s právom dlžníka odmietnuť plniť.

Čo sa deje so **subjektívnym právom veriteľa** požadovať plnenie záväzku po uplynutí premlčacej doby?

De lege lata premlčané právo zostáva plnohodnotným subjektívnym právom až do vznesenia námietky premlčania. Určité potenciálne oslabenie tohto práva možno vidieť v možnosti vznesenia námietky premlčania a v prípade jej dôvodnosti subjektívne právo veriteľa sa oslabí o súdnu vymáhateľnosť (nárok), ale ako subjektívne právo bez nároku (súdnej vymáhateľnosti) zostáva zachované ako tzv. naturálna obligácia, ktorú možno dobrovoľne plniť.

Navrhovaná úprava *de lege ferenda* prináša novinku v tom, že veriteľovo právo sa oslabuje hneď v dôsledku márneho uplynutia premlčacej doby, a to z toho dôvodu, že dlžníkovi je priznané právo odmietnuť plnenie. A práve táto dikcia návrhu „právo odmietnuť plniť“ sa často pokladá za tú skutočnosť, resp. dôvod, že po uplynutí premlčacej doby a vzniku práva dlžníka odmietnuť plnenie zaniká povinnosť dlžníka plniť.

Takýto výklad by bol, samozrejme, nesprávny. Aj na základe navrhovanej právnej úpravy musíme vychádzať z toho, že aj po márnom uplynutí premlčacej doby trvá na strane veriteľa oprávnenie požadovať plnenie. Na strane dlžníka naďalej trvá povinnosť plniť, aj keď dočasne oslabená, resp. utlmená právom odmietnuť plnenie. Táto sa však môže v budúcnosti znovu aktivovať napríklad tým, že námietka premlčania nebude dôvodná a súd ju neuzná. Dôsledkom toho je aj skutočnosť, že dlžník sa nemôže domáhať vrátenia plnenia z dôvodu, že plnil premlčaný dlh.

Vzhľadom na to, aby sa prípadne výklad a aplikácia navrhovanej právnej úpravy neuberala uvedeným nesprávnym smerom, pokladám za vhodné doplniť navrhovanú právnu úpravu o ustanovenie, ktoré by *expressis verbis* zakotvilo, že **uplynutie premlčacej doby nemá za následok zánik práva**.

Z pohľadu právnej terminológie možno, pri prípadnom zachovaní súčasnej koncepcijnej zmeny a vymedzení predmetu premlčania, uvažovať aspoň o zmene terminológie

v navrhovanom § 100. Predmet premlčania je tam definovaný ako **právo domáhať sa plnenia zo záväzku**, čo zároveň návrh označuje ako nárok. V našej ustálenej právnej terminológii ide v podstate o vymedzenie pohľadávky.¹⁸ Aby sme sa vyhli zbytočnému mäteniu pojmov /napr. V dôsledku premlčania **nároku** (rozumej právo domáhať sa plnenia zo záväzku) **zanikne nárok** (rozumej vymáhateľnosť práva na súde)/ bolo by možné **vymedzenie predmetu premlčania označiť ako pohľadávku**. Veď napokon toto vymedzenie obsahom zodpovedá tomuto pojmu. Napokon takéto riešenie nachádzame aj v preklade Princípov európskeho zmluvného práva (PRCL)¹⁹, kde sa uvádza, že premlčaniu podliehajú pohľadávky, a pohľadávka sa vymedzuje ako „právo na plnenie záväzku“ (čl. 14:101). Ide o terminológiu jednoznačnú a zrozumiteľnú aj v intenciách u nás zaužívanej právnej terminológie.

Zhrnutie

Diskusia o budúcej podobe premlčania v našom súkromnom práve sa, pochopiteľne, v prvom rade zaoberá samotnou koncepciou premlčania ako základu, od ktorého sa potom odvíja aj riešenie ďalších otázok. Je to teda otázka základná.

Vychádzam z toho, že niektoré otázky s tým súvisiace je potrebné posudzovať s ohľadom na potrebnú mieru vecnej a terminologickej kontinuity nášho právneho poriadku, ale tiež s ohľadom na ich výklad a aplikáciu. Z tohto hľadiska som pristupovala k návrhu aj v tomto príspevku tak, aby som upozornila na menšie či väčšie terminologické problémy a z toho vyplývajúce možné výkladové a aplikačné problémy budúcej právnej úpravy podstaty premlčania.

Väzba legislatívy na doktrínu, jej ustálené názory a terminologické vyjadrenia nie je jednoduchým problémom. V mnohých ohľadoch je potrebná znalosť nielen podstaty doktríny, ale aj jej historických väzieb, čo je potrebné konfrontovať s cieľom právnej úpravy *de lege ferenda*. Legislatíva, totiž, nie je dôsledným odrazom, aj keď v náuke dlhodobo ustálených a vyhranených názorov na určitú otázku. Legislatíva sa od doktríny niekedy viac či menej odchyľuje z rôznych dôvodov. Predovšetkým preto, že samotná je výsledkom spoločenských vzťahov, konfliktov a rôznych záujmov v spoločnosti. Spoločensky relevantné doktrinálne poznatky, ktoré sa stali súčasťou spoločenského vedomia, sú však dôležitým nástrojom či pomocníkom pri legislatívnom vyjadrení cieľov legislatívneho zámeru, sú významné pri výklade, aplikácii, právnej istote a zachovaní kontinuity právneho poriadku. Preto je potrebné na ne brať patričný zreteľ.

Nie bez významu je aj **systematické usporiadanie** právnej úpravy – či už právnej normy ako celku, alebo právnej úpravy jednotlivých inštitútov. Z tohto hľadiska je potrebné **zvážiť** začlenenie úpravy účinkov premlčania až na záver právnej úpravy premlčania za nie celkom opodstatnené aj napriek tomu, že tak robí aj PECL. Začlenenie právnej úpravy účinkov premlčania hneď za vymedzenie predmetu premlčania má svoju

¹⁸ Svedčia o tom už citované právnické slovníky, pričom vždy aj uvádzajú, že toto právo veriteľa je vybavené nárokom.

¹⁹ *Princípy európskeho zmluvného práva*. Bratislava : Iura edition, 2009, s. 311.

logiku v tom, že iba spojenie ustanovení o predmete a účinkoch premlčania nám dáva konečný obraz o predmete premlčania.

Verím, že diskusia o návrhu novej právnej úpravy premlčania povedie k racionálnym zmenám a doplneniam navrhovanej úpravy. Zároveň bude akceptovať aspoň čiastočne vecnú a terminologickú kontinuitu aspoň tam, kde je to potrebné z hľadiska racionálnej väzby na doterajšie ustálené a akceptované názory pri výklade a aplikácii inštitútu premlčania, premietnuté aj do judikatúry a bezdôvodne negatívne nezasiahne do právnej istoty subjektov. V tejto súvislosti platia slová J. Lazíkovej a M. Števčeka, ktoré napísali v komentári k podstatne menším zmenám právnej úpravy premlčania v novom českom Občianskom zákonníku (§ 609), že *zmena komplikuje fungujúci a v praxi overený právny inštitút premlčania*.²⁰

Literatúra

- BEJČEK, J. Promlčení a prekluze v obchodních vztazích. In *Právní rádce*, 1993, č. 5
- BEJČEK, J. – ELIÁŠ, K. – RABAN, P. A kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. Praha : C. H. Beck, 2003.
- ELIÁŠ, K. K některým otázkám promlčení v soukromém právu. In *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 9
- HENDRYCH, D. a kol. *Právníký slovník*. Praha : C. H. Beck 2001
- FAJNOR, V. – ZÁTURECKÝ, A. *Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi*. III. vydanie pôvodného diela. HEURÉKA, 1908
- KNAPPOVÁ, M. – ŠVESTKA, J. – DVOŘÁK, J. *Občanské právo hmotné I*. Praha : ASPI, 2005.
- KOPÁČ, L. *Obchodní kontrakty*. II. díl. Praha : Prospektrum, 1993
- LAZAR, J. a kol. *Občianske právo hmotné I*. Bratislava : Iura Libri, 2018
- LEVICKÝ, P. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 54). Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2014
- LUBY, Š. *Základy všeobecného súkromného práva*. III. vydanie pôvodného diela. Šamorín : Heuréka, 2002
- OVEČKOVÁ, O. a kol. *Slovník obchodního práva*. Bratislava : Iura Edition, 1994
- OVEČKOVÁ, O. – ŽITŇANSKÁ, L. a kol. *Obchodné právo. Závazková časť*. 2. vydanie. Bratislava : Iura Libri, 2013
- OVEČKOVÁ, O. *Premlčanie v obchodnom práve*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2015
- PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo. Komparativní rozbor. 4*. Praha : ASPI, 2009
- SEDLAČKO, F. – ŠTEVČEK, M. K podstate a účelu premlčania v súkromnom práve. In *Právny obzor*, 2019, č. 4
- SUCHOŽA, J. – HUSÁR, J. a kol. *Obchodné právo*. Bratislava : Iura Edition, 2009
- SVOBODA, J. a kol. *Slovník slovenského práva*. Bratislava : Poradca podnikateľa, 2000
- Učebnica československého občianskeho práva*. I. zväzok. Vypracoval autorský kolektív za hlavnej redakcie V. Knappa a K. Planka. Bratislava : Obzor, 1965
- TÉGL, P. – WEINHOLD, D. In MENZEL, F. – TÉGL, P. *Občanský zákoník. Velký komentář*. Svazek III. Praha : Leges, 2017
- WEINHOLD, D. *Promlčení a prekluze v obchodních závazkových vztazích*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009

²⁰ LEVICKÝ, P. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 2168.